

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента **Нагайчук Нелі Григорівни**
на дисертацію **Канюки Володимира Сергійовича** на тему

«ДІЛОВА РЕПУТАЦІЯ БІЗНЕСУ ЯК СКЛАДОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ»,

яку подано на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 051 Економіка

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

1. Актуальність теми дослідження

В умовах сучасних євроінтеграційних трансформацій України особливого значення набувають нематеріальні чинники забезпечення конкурентоспроможності бізнесу, серед яких провідне місце посідає ділова репутація. Вона виступає важливим стратегічним активом підприємств, який формує рівень довіри з боку споживачів, інвесторів, партнерів, органів влади та міжнародної спільноти. Водночас у процесі наближення України до стандартів Європейського Союзу вимоги до прозорості ведення бізнесу, корпоративної відповідальності, дотримання етичних принципів і стандартів сталого розвитку суттєво посилюються. За таких умов саме ділова репутація стає одним із ключових критеріїв оцінювання надійності та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках.

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена також необхідністю подолання негативних наслідків воєнного стану для економіки України. В умовах високого рівня невизначеності, посилення ризиків ведення бізнесу та скорочення інвестиційної активності саме позитивна ділова репутація дозволяє підприємствам зберігати стійкість, підтримувати партнерські зв'язки, залучати фінансові ресурси та забезпечувати довгостроковий розвиток. Одночасно формування репутаційного капіталу сприяє зміцненню довіри до українського бізнесу як з боку національних, так і міжнародних стейкхолдерів, що є надзвичайно важливим для післявоєнного відновлення економіки та інтеграції України до європейського економічного простору.

Особливої актуальності дослідження набуває з огляду на те, що ділова репутація дедалі більше виходить за межі окремого підприємства та перетворюється на фактор формування міжнародного іміджу держави. Репутаційні характеристики бізнес-середовища впливають на інвестиційну привабливість країни, її позиції у глобальних рейтингах конкурентоспроможності, легкості ведення бізнесу, інноваційного розвитку та сталого зростання. Тому наукове обґрунтування механізмів формування й

розвитку ділової репутації бізнесу в контексті європейської інтеграції України має важливе теоретичне та практичне значення, що підтверджує актуальність дисертаційної роботи В.С. Канюки.

2. Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу виконано відповідно до пріоритетних напрямів науково-дослідної діяльності Черкаського державного технологічного університету Міністерства освіти і науки України. Зокрема, результати дослідження отримано в межах виконання трьох науково-дослідних тем:

1) «Теорія і практика сталого розвитку: держава, бізнес, громада» (державний реєстраційний номер 0120U104957, 2020-2023 рр.), де дисертантом розкрито взаємозв'язок між діловою репутацією та соціальною відповідальністю бізнесу, а також розширено класифікацію функцій ділової репутації в сучасних умовах розвитку економіки;

2) «Смарт-спеціалізація та інноваційна парадигма розвитку національної економіки: пріоритети та перспективи» (державний реєстраційний номер 0121U114146, 2021-2024 рр.), де дисертантом запропоновано аналітичний інструментарій оцінювання складових ділової репутації українського бізнесу та факторів, які визначають динаміку їх розвитку в умовах трансформації національної економіки;

3) «Економіка та суспільство: сталий, інноваційний, цифровий розвиток» (державний реєстраційний номер 0125U001426, 2025-2028 рр.), де дисертантом удосконалено методичні засади формування та розвитку ділової репутації бізнесу, обґрунтовано роль міжнародних рейтингів як інструменту формування репутації держави та бізнесу, визначено підходи до відбору надійних систем рейтингування та доведено наявність взаємозв'язку між позиціями країни у глобальних рейтингах і рівнем ділової репутації національних бізнес-структур.

Таким чином, дисертаційна робота органічно інтегрована в тематику науково-дослідних робіт університету, що підтверджує її актуальність, наукову значущість та відповідність сучасним потребам розвитку українського бізнесу в умовах європейської інтеграції.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертаційної роботи Канюки Володимира Сергійовича, а також наукових публікацій автора за темою дослідження дозволяє зробити висновок про належний рівень обґрунтованості сформульованих наукових

положень, висновків та практичних рекомендацій. Достовірність отриманих результатів забезпечується використанням значного масиву наукових джерел, нормативно-правових документів України та Європейського Союзу, матеріалів міжнародних організацій, рейтингів, статистичних даних і результатів авторських аналітичних досліджень.

У дисертації чітко окреслено мету, об'єкт і предмет дослідження, визначено систему взаємопов'язаних завдань, реалізація яких забезпечила комплексне вивчення проблематики формування та розвитку ділової репутації бізнесу в контексті європейської інтеграції України. Для досягнення поставленої мети дисертантом використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, серед яких методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, історико-логічний метод, системний та інституційний підходи, порівняльний аналіз, рейтинговий та інтегральний підходи, статистичний та економічний аналіз, структурно-логічний метод, графічний метод, метод узагальнення.

Позитивне враження справляє змістове наповнення дисертації та рівень опрацювання окремих аспектів досліджуваної проблематики. У першому розділі автором сформовано теоретичне підґрунтя дослідження ділової репутації бізнесу. Зокрема, розкрито економічну сутність категорії «ділова репутація бізнесу», визначено її складові, досліджено роль репутаційного капіталу у процесах європейської інтеграції України та систематизовано методичні підходи до оцінювання рівня ділової репутації суб'єктів господарювання.

У другому розділі здійснено комплексну діагностику стану ділової репутації українського бізнесу в європейському просторі. У межах цього розділу виконано аналіз позицій України та українських компаній у міжнародних рейтингах, здійснено оцінювання ключових складових ділової репутації бізнесу, а також досліджено нормативно-правове середовище, яке визначає можливості підвищення репутаційного потенціалу українських підприємств відповідно до європейських вимог і стандартів.

У третьому розділі роботи основну увагу зосереджено на перспективних напрямках розвитку ділової репутації українського бізнесу в умовах повоєнного відновлення держави. Дисертантом проаналізовано сучасні світові та європейські тенденції у сфері репутаційного менеджменту, визначено стратегічні пріоритети зміцнення репутаційних позицій українського бізнесу та запропоновано механізм розвитку ділової репутації, орієнтований на потреби євроінтеграційного поступу України.

Представлений у роботі табличний і графічний матеріал є інформативним, доречно доповнює основний текст та сприяє кращому сприйняттю результатів дослідження. Наукові положення, висновки й

рекомендації характеризуються логічністю, аргументованістю та належним рівнем практичної спрямованості, що свідчить про завершений характер дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам.

4. Найбільш вагомі результати дослідження, їх наукова новизна

Наукова новизна отриманих у дисертації Канюки Володимира Сергійовича результатів полягає у поглибленні теоретичних положень, удосконаленні методичних підходів та розробленні практичних рекомендацій щодо формування і розвитку ділової репутації українського бізнесу в умовах повоєнного відновлення та європейської інтеграції України. До найбільш вагомих наукових результатів, отриманих автором, належать такі:

1. Удосконалено теоретичні засади дослідження ділової репутації бізнесу шляхом формування міждисциплінарного підходу до її трактування, який, за авторським баченням, поєднує положення ресурсної, інституційної, маркетингової, комунікаційної, фінансово-економічної та управлінської теорій, а також враховує сучасні підходи до цифровізації, сталого розвитку та взаємодії зі стейкхолдерами.
2. Розроблено концептуальний підхід до визначення функціональної ролі ділової репутації бізнесу, який, у трактуванні дисертанта, базується на виділенні індикаторної, сигнальної, каталізаторної, інституційної, комунікаційної, гарантійної, трансляційної та ціннісно-гармонізаційної функцій, що дозволяє розглядати репутацію як важливий чинник адаптації бізнесу до вимог європейського економічного простору.
3. Удосконалено методичний підхід до оцінювання ділової репутації бізнесу, в основу якого, за результатами виконаного у дисертації дослідження, покладено комплексне використання якісних, кількісних та інтегральних методів аналізу із залученням міжнародних і національних рейтингів, що забезпечує об'єктивність та репрезентативність результатів оцінювання.
4. Запропоновано механізм розвитку ділової репутації українського бізнесу в повоєнний період, який, на переконання автора, передбачає поєднання інструментів державної політики та корпоративного управління, орієнтованих на відновлення довіри до бізнесу, підвищення його конкурентоспроможності та інтеграцію до європейського економічного середовища.
5. Набув подальшого розвитку методичний підхід до оцінювання умов формування ділової репутації бізнесу, який, відповідно до авторської позиції, ґрунтується на врахуванні впливу міжнародної репутації держави та результатів її позиціонування у глобальних рейтингах

конкурентоспроможності, економічної свободи, рівня корупції та міжнародної довіри.

6. Удосконалено підхід до визначення структури складових ділової репутації українського бізнесу в умовах воєнного стану та європейської інтеграції, який, за авторською концепцією, передбачає використання результатів національних рейтингів, нефінансової звітності та звітів зі сталого розвитку, що дозволило виявити зростання значення антикризової стійкості, безперервності діяльності та підтримки обороноздатності держави.

7. Запропоновано технологію діагностування достатності нормативного підґрунтя для формування та підвищення рівня ділової репутації бізнесу, яка, на думку дисертанта, має базуватися на оцінюванні національного регуляторного середовища за критеріями прозорості, передбачуваності, відповідальності, цифрової довіри та орієнтації на принципи сталого розвитку.

8. Набув подальшого розвитку підхід до систематизації стратегічних пріоритетів розвитку ділової репутації українського бізнесу в повоєнний період, який, з позиції автора дослідження, враховує потреби відновлення національної економіки, підвищення конкурентоспроможності підприємств, євроінтеграційні процеси та стратегічні інтереси Європейського Союзу.

Ознайомлення з наведеними положеннями наукової новизни, результатами дослідження, висновками та практичними рекомендаціями дозволяє зробити висновок про достатній рівень їх обґрунтованості, актуальності та наукової значущості. Отримані результати мають як теоретичне, так і прикладне значення, характеризуються логічністю та внутрішньою узгодженістю, а сама дисертаційна робота є завершеним самостійним науковим дослідженням, що відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

5. Практичне значення отриманих результатів та повнота викладення положень дисертаційної роботи в опублікованих наукових працях

Практичне значення дисертаційної роботи полягає в розробленні науково обґрунтованих рекомендацій та методичних положень, спрямованих на підвищення рівня ділової репутації українського бізнесу в умовах повоєнного відновлення економіки та подальшої інтеграції України до європейського економічного простору. Запропоновані в роботі підходи можуть бути використані органами державної влади, місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання та закладами вищої освіти під

час формування стратегій розвитку репутаційного капіталу, удосконалення механізмів корпоративного управління, оцінювання ділової репутації бізнесу та адаптації діяльності підприємств до сучасних європейських стандартів ведення господарської діяльності.

Практична цінність одержаних результатів підтверджується їх апробацією та впровадженням у діяльність низки установ і організацій, зокрема:

Управління освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації (довідка № 9305/02/11-01-31 від 07.04.2026 р.);

Департаменту «Центр надання адміністративних послуг» Черкаської міської ради (довідка б/н від 07.04.2026 р.);

Черкаської філії ТОВ «Газорозподільні мережі України» (довідка № ЧкФ/100/13.01-Вих-2374-26 від 09.04.2026 р.);

ТОВ «Черкаський завод з утилізації та переробки шин «КРИХТА» (довідка № 10-05/601 від 04.03.2026 р.);

Черкаського державного технологічного університету, де результати дослідження використовуються в навчальному процесі (довідка № 509/03-12/12.01 від 10.04.2026 р.).

Основні результати дисертаційної роботи пройшли належну апробацію в науковому середовищі та знайшли відображення у 15 наукових публікаціях, серед яких 5 статей опубліковано у фахових наукових виданнях України, а 10 праць представлено у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 6,8 друкованих аркушів, з яких особисто автору належить 6,25 друкованих аркушів.

Наведені дані свідчать про достатній рівень апробації результатів дослідження, повноту висвітлення основних положень дисертаційної роботи у наукових публікаціях, а також підтверджують їхню практичну значущість, наукову обґрунтованість і достовірність.

6. Відсутність (наявність) порушень принципів академічної доброчесності

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Канюки Володимира Сергійовича та його науковими публікаціями дає підстави констатувати дотримання автором принципів академічної доброчесності. Результати дослідження є самостійними науковими напрацюваннями здобувача, а використання наукових праць інших авторів, статистичних матеріалів, нормативно-правових документів та інформаційних джерел супроводжується належними посиланнями відповідно до встановлених вимог.

У дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації чи інших порушень академічної етики. У публікаціях, виконаних у співавторстві, визначено особистий внесок здобувача, а результати, представлені в дисертаційній роботі, відповідають його індивідуальним науковим здобуткам. Таким чином, підстав для сумнівів щодо дотримання автором принципів академічної доброчесності немає.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи науковий рівень дисертаційної роботи, її актуальність, новизну та практичне значення отриманих результатів, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі положення, які можуть бути предметом наукової дискусії та додаткового обговорення.

1. Автором запропоновано періодизацію еволюції інституційних контурів ділової репутації бізнесу в ЄС (рис. 1.6, с. 56), що є важливим елементом дослідження та дозволяє простежити трансформацію підходів до регулювання репутаційних аспектів господарської діяльності. Водночас певну дискусійність викликає виокремлення V етапу (2023-2025 рр.) як окремого завершеного етапу еволюції інституційних контурів ділової репутації бізнесу в ЄС. Значна частина нормативно-правових актів, віднесених автором до цього періоду, перебуває на стадії імплементації або адаптації суб'єктами господарювання, а практичні наслідки їх впливу на репутаційні механізми бізнесу ще не набули остаточного характеру. За таких умов висновки щодо формування нової моделі ділової репутації та її ключових характеристик можуть мати певною мірою прогностичний характер. У зв'язку з цим потребує додаткового обґрунтування достатність часової дистанції для виокремлення зазначеного періоду як самостійного етапу еволюції, а також критерії, за якими поточні інституційні зміни вже розглядаються як завершений етап, а не як триваючий процес трансформації.

2. Заслугує на увагу запропонована автором систематизація функціональної ролі ділової репутації бізнесу в системі євроінтеграційних трансформацій України, однак потребує додаткового методичного обґрунтування підхід до виокремлення функцій, поданих у табл. 1.4 (с. 59). Зокрема, недостатньо чітко розмежовано зміст індикаторної, сигнальної та інституційної функцій, які частково перетинаються за своїм змістом через відображення рівня довіри, прозорості та відповідності європейським стандартам. Аналогічно спостерігається змістове зближення комунікаційної, трансляційної та каталізаторної функцій, оскільки всі вони пов'язані з механізмами поширення інформації, інтеграції у зовнішні мережі та адаптації

до європейських практик. Крім того, окремі функції (зокрема ціннісно-гармонізаційна та гарантійна) частково дублюють очікувані результати інституційної трансформації та процесів євроінтеграційної адаптації, що ускладнює чітке визначення їх самостійного функціонального навантаження. У зв'язку з цим доцільним є уточнення методологічних критеріїв розмежування функцій, а також виокремлення базових (системоутворюючих) функцій ділової репутації як економічної категорії та похідних функцій, що відображають її специфічні прояви в умовах євроінтеграційних трансформацій. Реалізація такого підходу дозволить підвищити внутрішню логічну узгодженість запропонованої класифікації, уникнути функціональних перетинів і забезпечити більш чітке наукове обґрунтування представленої в роботі систематизації.

3. Поданий у підрозділі 2.1 (с. 82-100) матеріал загалом є змістовним і охоплює широкий спектр міжнародних рейтингів, індексів та показників зовнішньоекономічної діяльності України. Водночас представлений аналіз потребує більш узагальненого подання результатів, оскільки у дисертації переважає описова характеристика окремих показників без достатнього зведення їх у цілісну аналітичну картину. Крім того, не повністю простежується зв'язок між результатами різних блоків аналізу (міжнародні рейтинги, індекси конкурентоспроможності та економічної свободи, показники торгівлі) та їхнім спільним впливом на формування міжнародної репутації держави і позиціонування українського бізнесу. У зв'язку з цим доцільним є коротке підсумування основних тенденцій наприкінці підрозділу та більш чітке узгодження різних груп показників між собою, що дозволить зробити висновки більш цілісними та наочними.

4. У дисертації узагальнені специфічні риси і ключові проблеми формування ділової репутації українського бізнесу в умовах воєнної (рис. 2.8, с. 114)) та євроінтеграційної (рис. 2.9, с. 116) трансформації економіки є змістовними та логічно структурованими, однак потребують певного уточнення з позиції рівня узагальнення окремих положень. Зокрема, частина наведених характеристик одночасно відображає як причини, так і наслідки змін у репутаційному середовищі бізнесу, що ускладнює їх чітке розмежування. Крім того, у схемах переважає описовий підхід до представлення ризиків і особливостей без достатнього акценту на їх ієрархії або пріоритетності впливу, що не дозволяє однозначно визначити найбільш критичні чинники формування ділової репутації в сучасних умовах. У зв'язку з цим доцільним є більш чітке структурування виділених характеристик за рівнем їхнього впливу, що дозволить підвищити аналітичну виразність поданих схем і посилити їхню пояснювальну цінність.

5. Певної конкретизації потребує система оцінювання результативності запропонованого механізму розвитку ділової репутації бізнесу, що відображено на рис. 3.8 (с. 170). У логіко-змістовній схемі визначено низку очікуваних результатів його реалізації, зокрема відновлення та зростання довіри стейкхолдерів, підвищення інвестиційної привабливості, зростання конкурентоспроможності та репутаційної стійкості бізнесу. Водночас у роботі недостатньо деталізовано систему кількісних і якісних індикаторів, які б дозволяли об'єктивно оцінити рівень досягнення зазначених результатів, здійснювати моніторинг ефективності розвитку ділової репутації та порівнювати отримані результати в динаміці. Доцільним видається розроблення відповідної системи показників із визначенням критеріїв, джерел інформації та методики їх оцінювання, що дозволило б підвищити обґрунтованість авторських висновків і забезпечити можливість практичного застосування запропонованих рекомендацій.

Водночас слід зазначити, що висловлені зауваження та окремі дискусійні положення не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи, не впливають на її наукову цінність і не ставлять під сумнів достовірність отриманих результатів. У цілому дисертація Канюки Володимира Сергійовича є завершеним самостійним дослідженням, у якому отримано науково обґрунтовані результати, що мають теоретичне та практичне значення для розвитку ділової репутації українського бізнесу в умовах європейської інтеграції та повоєнного відновлення економіки України.

8. Висновок щодо відповідності дисертації вимогам, які висуваються до наукового ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Канюки Володимира Сергійовича на тему «Ділова репутація бізнесу як складова європейської інтеграції України» є самостійно виконаним, комплексним і завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено важливе наукове завдання щодо поглиблення теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій з розвитку ділової репутації українського бізнесу в контексті євроінтеграційних процесів і повоєнної трансформації національної економіки.

Зміст дисертації повністю узгоджується зі спеціальністю 051 «Економіка», оскільки дослідження присвячене питанням функціонування та розвитку бізнесу, формування конкурентних переваг, удосконалення інституційного середовища, підвищення рівня довіри до суб'єктів господарювання та зміцнення їх позицій у європейському економічному просторі.

Робота характеризується логічною структурою, належним рівнем наукової аргументації, містить положення наукової новизни, результати яких мають практичне впровадження та підтверджену прикладну цінність. Одержані висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими, достовірними та відповідають проголошеній в роботі меті й завданням дослідження.

За своїм змістом, науковим рівнем, структурою та оформленням дисертаційна робота Канюки Володимира Сергійовича відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» №40 від 12.01.2017 р., а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 р.

З огляду на викладене, вважаємо, що Канюка Володимир Сергійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Рецензент,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри соціального забезпечення
та ветеранської політики
Черкаського державного
технологічного університету

Неля НАГАЙЧУК

Підпис к.е.н., доцента Нагайчук Нелі Григорівни засвідчую

Учений секретар
Черкаського державного
технологічного університету

Ірина МИРОНЕЦЬ